

ARTYKUŁY

Zagadnienie przepoławienia wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu

DOI 10.53024/3.1-2.57.2025

JAN SOBIECH¹

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł analizuje wybrane typy czynów zabronionych przeciwko mieniu, tj. kradzieży elektronicznego instrumentu płatniczego, kradzieży szczególnie zuchwałej oraz oszustwa, z punktu widzenia zasadności braku ich przepoławienia w oparciu o wartość przedmiotu czynności wykonawczej, jak to ma miejsce choćby w przypadku tzw. kradzieży zwykłej. Autor stoi na stanowisku, że tego rodzaju dyferencjacja, zarówno ze względów systemowych, jak i konstytucyjnych, nie znajduje szerszego uzasadnienia. W kontekście powyższych rozważań zostały wzięte pod uwagę także ostatnie nowelizacje kodeksu karnego oraz kodeksu wykroczeń.

Słowa kluczowe: przepoławienie, mienie, kradzież, oszustwo

WSTĘP

Celem niniejszego artykułu jest krytyczna ocena wybranych, szczególnych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu w kontekście braku kryterium wartości przedmiotu czynności wykonawczej jako ich znamienia². Należy wszakże pamiętać, że istotna część czynów zabronionych przeciwko mieniu została poddana kontrawencjonalizacji w oparciu o sztywne kryterium kwotowe, tworząc tzw. czyny przepoławione (bitypy)³. W związku z powyższym czyny zabronione, których przedmiot czynności wykonawczej nie przekracza wartości 800 zł, są wykroczeniami, a w przypadku przekroczenia tej granicy stają się one przestępstwami. Tego rodzaju systemowa zmiana weszła

¹ Dr Jan Sobiech, doktor nauk społecznych w zakresie nauk prawnych oraz nauk o polityce, adiunkt na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Akademii Mazowieckiej w Płocku, asesor sądowy orzekający w II Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Lipnie, ORCID: 0000-0002-7242-9530.

² Fakt, że przedmiot czynności wykonawczej ma charakter materialny, a nie normatywny, sytuuje go jako znamię strony przedmiotowej przestępstwa; J. Lachowski, A. Marek, *Prawo karne. Zarys problematyki*, Warszawa 2021, s. 83-84.

³ Należą do nich następujące czyny zabronione: kradzież, kradzież leśna (drzewa z lasu), przywłaszczenie, paserstwo, niszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy.

Zagadnienie przepoławienia wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu

w życie 15 listopada 2018 r.⁴ i wyparła stosowane od 9 listopada 2013 r. kryterium oparte na ¼ minimalnego wynagrodzenia za pracę⁵. Próg ten 1 października 2023 r. został „zwaloryzowany” i ustalony na poziomie 800 zł⁶.

Należy zauważyć, że wraz z nowelizacją kodeksu karnego z 2023 r. dodano art. 294 § 3 i 4⁷, co nie tylko wprowadziło kolejny próg zastrzegający odpowiedzialność karną w zakresie czynów przepoławionych, ale ustaliło także swoiste przepoławienie dla szczególnych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu, które nie są bitypami. Zdaniem autora ustawodawca powinien pójść jednak dalej i w związku z tym tezą artykułu jest stwierdzenie, że szczególne typy czynów zabronionych przeciwko mieniu powinny stać się bitypami, realizując przy tym także zasady *nullum crimen sine lege certa* z art. 2⁸ i art. 42 ust. 1 Konstytucji⁹ oraz art. 1 § 1 k.k.¹⁰

Artykuł ma na celu weryfikację postawionej tezy poprzez krytyczną analizę wybranych, szczególnych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu, które nie są bitypami, albowiem nie znajdują swoich odpowiedników w kodeksie wykroczeń¹¹. W ramach tej kategorii poddane analizie zostaną: kradzież tzw. elektronicznego instrumentu płatniczego (art. 278 § 1a k.k.), kradzież szczególnie zuchwała (art. 278 § 3a k.k.) oraz oszustwo (art. 286 § 1 k.k.).

KRADZIEŻ TZW. ELEKTRONICZNEGO INSTRUMENTU PŁATNICZEGO

Na przedpolu tzw. przepoławienia pozostają niektóre typy czynów zabronionych przeciwko mieniu, co do których wątpliwa pozostaje ich kwalifikacja prawna, mając na względzie wspomniane już wcześniej bitypy, przy których ustawodawca zdecydował się na kwotowe rozdzielenie przestępstwa od wykroczenia w zależności od wartości przedmiotu czynności wykonawczej. Do tego rodzaju szczególnych typów należy zaliczyć kradzież karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego (art. 278 § 1a k.k.)¹².

⁴ Ustawa z dnia 4 października 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2077).

⁵ Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1247).

⁶ Art. 4 pkt 5-8 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2600) – dalej: nowelizacja k.k. z 2023 r. Zagadnienie dotyczące sztywnej wartości kwotowej w kontekście przepoławienia było już przedmiotem rozważań autora w artykule J. Sobiech, *Problem kwotowej wartości przedmiotu czynności wykonawczej jako znamienia czynu zabronionego*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2024, z. 3, s. 29-42. Niniejsze opracowanie stanowi rozwinięcie tej problematyki.

⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383, ze zm. – dalej: k.k.).

⁸ Art. 2: „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej”. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, ze zm.; dalej: Konstytucja).

⁹ Art. 42 ust. 1 zdanie pierwsze: „Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia”.

¹⁰ Art. 1 § 1 k.k.: „Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia”. W tym kontekście należy uwzględnić także proporcjonalność sankcji karnej, do której odnoszą się dyrektywy wymiaru kary z art. 53 § 1 k.k.

¹¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2025 r. poz. 734 ze zm. – dalej: k.w.).

¹² Przepis ten stanowi, że tej samej [co kradzież z § 1] karze podlega, kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą kartę uprawniającą do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego, a więc pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Wskutek nowelizacji k.k. z 2023 r. przepis ten został wyodrębniony i przeniesiony z art. 278 § 5 k.k.

SN w postanowieniu z 15.09.2016 r.¹³ orzekł, że (dawny) art. 278 § 5 k.k. jest przepisem *lex specialis* wobec art. 278 § 1 k.k., a więc tzw. kradzieży zwykłej¹⁴. Z tą tezą należy się zgodzić i jako taka nie podlega ona większym wątpliwościom. SN dodał jednak, że art. 278 § 5 k.k. obejmuje swym działaniem odrębnie kradzież każdej karty, o jakiej w nim mowa, a także wyłącza stosowanie do takiego czynu tzw. kradzieży wykroczeniowej z art. 119 § 1 k.w. Na gruncie tego przepisu nie ma znaczenia, jaką wysokość kwoty można pobrać skradzioną kartą, a czyn dokonywany jest w momencie zaboru karty, zaś celem penalizacji jest potraktowanie takiej kradzieży na równi z zaborem rzeczy ruchomej i to zawsze jako przestępstwa.

Idąc dalej, SA w Warszawie, w wyroku z 23.02.2022 r.¹⁵, uznał, że czyn z dawnego art. 278 § 5 k.k. dokonywany jest nie tylko niezależnie od charakteru karty, jeśli tylko umożliwia on dokonanie wypłaty pieniędzy, lecz także niezależnie od kwoty jaką można z niej pobrać, a nawet wówczas, gdy sprawca w ogóle karty w tym celu nie wykorzystał. Mając powyższe na względzie, można dojść do konstatacji, że kradzież prostej karty bankomatowej, która nie ma funkcji płatniczej, należałoby zakwalifikować jako przestępstwo niezależnie od wartości przedmiotu czynności wykonawczej, co w efekcie prowadziłoby do braku jego przepoławienia¹⁶.

Kwestia ta wydaje się już jednak dużo bardziej kontrowersyjna, zwłaszcza biorąc pod uwagę różnego rodzaju przedmioty czynności wykonawczej, które skutkują popełnieniem przestępstwa z art. 278 § 1a k.k. Trudno uznać, aby zabór plastikowej karty bankomatowej, która nie posiada żadnej realnej wartości poza symbolicznym kosztem jej wyprodukowania, należało automatycznie kwalifikować jako przestępstwo tylko ze względu na abstrakcyjną, a nie realną możliwość posłużenia się nią do zaboru większej ilości pieniędzy. Posiłkując się wykładnią językową oraz systemową, należy bowiem zauważyć, że w art. 115 § 9 k.k. ustawodawca szeroko zdefiniował rzecz ruchomą lub przedmiot nie tylko jako środek płatniczy, ale też środek pieniężny zapisany na rachunku oraz dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej¹⁷. W związku z powyższym można byłoby uznać, że jeśli sprawca dokona zaboru w celu przywłaszczenia karty bankomatowej, a następnie nie dokona za jej pomocą ani wypłaty środków, ani płatności (w przypadku posiadania przez nią funkcji płatniczej/zbliżeniowej) ze względu na brak wymaganych środków na koncie pokrzywdzonego, nie można mówić o dokonaniu czynu z art. 278 § 1a k.k., a należałoby go raczej zakwalifikować jako wykroczenie z art. 119 § 1 k.w., albowiem sama rzecz ruchoma w postaci karty niewątpliwie posiada wartość niższą niż 800 zł.

¹³ II KK 129/16, OSNKW 2016, nr 11, poz. 78.

¹⁴ W związku z powyższym zasadna wydaje się kwalifikacja prawna czynu w oparciu o art. 278 § 5 k.k. (aktualnie art. 278 § 1a k.k.) w zw. z art. 278 § 1 k.k. Tak też wyrok SN z 30.01.2020 r., V KK 55/19, LEX nr 3260261.

¹⁵ II AKa 357/20, LEX nr 3348651.

¹⁶ Tak A.P. Szajna, *Kradzież tzw. plastikowego pieniądza – rozważania nad pojęciem karty płatniczej i jej kradzieżą*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2021, nr 2, s. 199-200.

¹⁷ Co więcej, art. 115 § 14 k.k. doprecyzowuje, iż dokumentem jest każdy przedmiot lub inny zapisany nośnik informacji, z którym jest związane określone prawo, albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne. W związku z powyższym nie ma wątpliwości, że karta bankomatowa stanowi dokument uprawniający do otrzymania zdeponowanej na rachunku bankowym określonej sumy pieniężnej.

Zagadnienie przepoławienia wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu

Tomasz Tyburcy postulował typizację kierunkowego typu czynu zabronionego polegającej na kradzieży tzw. elektronicznego instrumentu płatniczego. W ten sposób, posługując się zasadą specjalności, autor stanął na stanowisku, że należałoby „wyjąć” karty płatnicze, kredytowe, bankomatowo-płatnicze i inne elektroniczne instrumenty płatnicze ze zbioru desygnatów pojęcia „inny środek płatniczy” z art. 115 § 9 k.k., co tym samym wyłączyłoby przepoławienie ich kradzieży. W efekcie taki typ czynu zabronionego nie miałby wtedy odpowiednika w kodeksie wykroczeń¹⁸.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że bardziej pragmatyczną i racjonalną wykładnię przedstawił SA we Wrocławiu w wyroku z 28.12.2011 r.¹⁹, w którym zróżnicował on kradzież samej karty bankomatowej, a więc karty uprawniającej jedynie do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego, oraz karty spełniającej funkcję płatniczą. W tym pierwszym przypadku SA uznał, że wypełnia ona automatycznie znamiona kradzieży z dawnego art. 278 § 5 k.k., podczas gdy w drugim wartość przedmiotu zaboru stanowić powinna całość dostępnego na jej podstawie pieniądza bankowego znajdująca się w chwili jego dokonania na rachunku jej posiadacza.

Pogląd ten został kierunkowo prawidłowo rozwinięty przez SN, który stwierdził, że o tym, czy zachowanie sprawcy, który przywłaszcza kartę uprawniającą do dokonywania nią płatności za towary lub usługi, wyczerpuje znamiona przestępstwa, czy też wykroczenia, decyduje, w zależności od okoliczności konkretnego przypadku, wysokość kwoty przywłaszczonej przy pomocy tej karty, względnie wartość całości środków pieniężnych możliwych do wykorzystania przy jej użyciu²⁰.

Należy także zgodzić się z tezą, że karty płatnicze stanowią surogat pieniądza, ich wartość powinna być ustalana w oparciu o to, co karta w sobie inkorporuje, podobnie jak pieniądz, którego wartości nie określa wartość papieru zużytego do produkcji, lecz siła umorzenia zobowiązania zaciągniętego w pieniądzu. Dla ustalenia wartości przedmiotu zaboru istotne jest bowiem, jaką kwotą można zadysponować w chwili kradzieży, czy to pobrać z bankomatu, czy zapłacić za towar, usługę²¹.

Natomiast kradzież karty uprawniającej do zapłaty za towar lub usługę, czyli tzw. karty płatniczej oraz karty uprawniającej do wypłaty gotówki lub zapłaty z wykorzystaniem kredytu bankowego, czyli tzw. karty kredytowej, w zależności od wartości przedmiotu zaboru, może wypełniać znamiona kradzieży w typie podstawowym z art. 278 § 1 k.k. lub wykroczenia z art. 119 § 1 k.w.²²

Powyższy pogląd stoi w istotny sposób w kontradycji z poglądem wyrażonym w orzecznictwie, zgodnie z którym dokonanie płatności kartą płatniczą w formie tzw. płatności zbliżeniowej przez

¹⁸ Autor krytykował także samą ideę kontrawencjonalizacji kradzieży jako niemającą uzasadnienia aksjologicznego z tym zastrzeżeniem, że jeśli miałyby pozostać, to powinno się wyłączyć przepoławienie tego szczególnego typu kradzieży cechującej się wyższym stopniem bezprawia niż zwykła kradzież produktów ze sklepów. Por. T. Tyburcy, *Kradzież karty uprawniającej do podjęcia z automatu bankowego (art. 278 § 5 k.k.) jako przykład kryminalizacji na przedpolu czynu zabronionego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2016, t. 41, s. 81-82.

¹⁹ II AKa 385/11, OSAW 2012, nr 1, poz. 239.

²⁰ Wyrok SN z 16.12.2021 r., III KK 467/21, LEX nr 3537317.

²¹ Tak B. Chojnacka-Kucharska, *Kradzież karty bankomatowej. Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 28 grudnia 2011 r. (II AKa 385/11)*, „Przełęcz Sądowy” 2013, t. 9, s. 214.

²² Tak też wyrok SO w Gliwicach z 25.04.2016 r., VI Ka 235/16, LEX nr 2077498.

osobę nieuprawnioną, która weszła w posiadanie karty wbrew woli jej właściciela, stanowi przestępstwo z włamaniem (art. 279 § 1 k.k.)²³. W efekcie, biorąc pod uwagę kwalifikowany typ kradzieży z art. 279 § 1 k.k., zawsze skutkuje to wyłączeniem przepoławienia. Pojawiają się jednak głosy, że w momencie braku konieczności wpisania kodu PIN do takiej transakcji, zachowanie sprawcy nie wymaga żadnego wysiłku, w związku z czym nie dochodzi do kradzieży z włamaniem²⁴.

Niemniej jednak należy zauważyć, że nawet wówczas, gdy przełamanie PIN-u karty płatniczej skutkowałoby zaborem środków pieniężnych w wysokości np. 100 zł, automatycznie doszłoby do popełnienia przestępstwa. Pogląd ten prowadzi bowiem do zrównania kradzieży skradzioną kartą płatniczą z klasyczną kradzieżą z włamaniem, do której dochodzi poprzez czysto fizyczne, a nie jedynie elektroniczne przełamanie bariery prowadzącej do zaboru mienia. To pierwsze niesie jednak za sobą dużo głębsze konsekwencje, bowiem często przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa z art. 279 § 1 k.k. są nieruchomości, które nie tylko posiadają dużą wartość samą w sobie, lecz także posiadają inne cenne rzeczy ruchome, a nade wszystko – zapewniają poczucie szeroko pojętego bezpieczeństwa jej posiadaczowi.

Z drugiej strony, nie można zgodzić się z koncepcją, która prowadzi do przyjęcia, że każda karta, o której mowa w art. 278 § 1a k.k., uprawnia do podjęcia nieograniczonej ilości pieniędzy – niezależnie, czy mowa tutaj o bankomacie czy funkcji płatniczej, umożliwiającej dokonywanie różnego rodzaju płatności internetowych o charakterze zbliżeniowym itp., których ustawodawca zresztą nie wyodrębnił. Wspólnym mianownikiem powyższych czynności jest tutaj bowiem obciążenie rachunku bankowego należącego do jego posiadacza, niezależnie od tego w jakiej formie ono się dokonuje. Biorąc pod uwagę zasadniczą koncepcję czynów przepoławionych kradzieży, w oparciu o znamię kwotowej wartości przedmiotu czynności wykonawczej, irrelewantny dla kwalifikacji prawnej czynu zabronionego pozostaje sam jego typ.

Z tego też względu należy przychylić się do poglądu zaprezentowanego przez SA w Gdańsku, w wyroku z 27.11.2018 r.²⁵, zgodnie z którym w przypadku dokonania przez osobę nieuprawnioną transakcji zbliżeniowej bez autoryzacji kodem PIN sprawca nie musi się wykazywać żadną szczególną determinacją w dążeniu do przestępczego celu. Dokonanie płatności kartą płatniczą w formie tzw. płatności zbliżeniowej przez osobę nieuprawnioną, która weszła w posiadanie karty

²³ Por. postanowienie SN z 25.02.2014 r., IV KK 42/14, LEX nr 2565412; wyrok SN z 22.03.2017 r., III KK 349/16, OSNKW 2017, nr 9, poz. 50.

²⁴ Tak Zygmunt Kukuła, który taką sytuację opisuje jako wejście sprawcy do pomieszczenia przez otwarte drzwi i zabranie stamtąd cudzego mienia; Z. Kukuła, *Dokonanie płatności skradzioną kartą bankomatową. Glosa do wyroku SN z dnia 22 marca 2017 r., III KK 349/16*, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 7-8, teza 1.

²⁵ II AKa 307/18, LEX nr 2690748.

wbrew woli jej właściciela, stanowi, w zależności od przywłaszczonej kwoty, przestępstwo kradzieży zwykłej określone w art. 278 § 1 k.k. lub też wykroczenie z art. 119 § 1 k.w.²⁶.

W związku z powyższymi rozważaniami należy stwierdzić, że podstawowym kryterium powinna być wysokość kwoty, która mogła zostać pobrana czy to z bankomatu, czy z rachunku bankowego niezależnie od tego, jaki rodzaj przedmiotu czynności wykonawczej został do tego celu zrealizowany. W innym bowiem razie doszłoby do zróżnicowania podstawowego znamienia czynu zabronionego kradzieży, jakim jest jego wartość niezależnie, czy przyjęta zostałaby jego sztywna wartość kwotowa, jak ma to miejsce w aktualnym stanie prawnym, czy względna, np. jako ułamek minimalnego wynagrodzenia za pracę. Z tego też względu, jeśli sprawca używał karty pełniącej funkcję płatniczą i dokonał nią płatności, np. na kwotę 400 zł, bo na rachunku nie było więcej środków, to czynu tego nie powinno się kwalifikować jako przestępstwo z art. 278 § 1a k.k., lecz wykroczenie z art. 119 § 1 k.w. Podobnie w przypadku użycia karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego. Sytuacja byłaby innego rodzaju, gdyby sprawca dokonał w ten sposób kradzieży z art. 278 § 1 k.k., przekraczając ustawowy próg lub, korzystając z karty kredytowej, dokonał tego rodzaju obciążenia²⁷.

De lege ferenda, mając na względzie funkcjonalne podejście zarysowane powyżej, wydaje się, że wyłączenie pojęcia karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego z pojęcia rzeczy ruchomej nie wydaje się fortunnym zabiegiem ustawodawcy. Należy bowiem zauważyć, że w obrocie istnieje coraz więcej instrumentów płatniczych, do których należy nie tylko klasyczna karta płatnicza, o której mowa w art. 278 § 1a k.k., lecz także klasyczny e-przelew, karta kredytowa, telefon z funkcją płatności mobilnej, wirtualny portfel czy też BLIK. Zamiast kazuistycznego wyliczania przedmiotów czynności wykonawczej, ocenę kwalifikacji prawnej należałoby każdorazowo pozostawić sądowi, zwłaszcza mając na względzie, że część czynów wymagałaby włamania się na cudze konto i dokonania stosownej dyspozycji czy dokonania innego rodzaju przełamania zabezpieczeń, co powinno zostać wówczas zakwalifikowane z art. 279 § 1 albo z art. 287 § 1 k.k.

W kontekście powyższych rozważań warto także zwrócić uwagę na fakt, że brak przepoławienia kradzieży z art. 278 § 1a k.k. i kwalifikowanie go zawsze jako kradzież z włamaniem z art. 279

²⁶ W tym kontekście Anna Czesnowicka słusznie zauważyła, że funkcją mikroprocesora jest ochrona informacji na nim zapisanych, a nie bariera przed nieuprawnionym użyciem karty płatniczej. W związku z tym Autorka samo uwierzytelnienie transakcji, bez konieczności autoryzacji, przyrównuje do wyjęcia określonej kwoty z cudzego portfela, nie zaś przełamania zabezpieczenia, które następuje dopiero przy wpisaniu kodu PIN. Por. A. Czesnowicka, *Transakcja nieautoryzowana z perspektywy prawnokarnej – kwalifikacja prawna dokonania tzw. płatności zbliżeniowej za pomocą cudzej karty płatniczej*, „Palestra” 2022, z. 7-8, s. 60. Z kolei Piotr Zakrzewski stoi na stanowisku, że zarówno uwierzytelnienie transakcji bez użycia kodu PIN, jak i z jego użyciem, należy kwalifikować jako wprowadzenie w błąd, co zawsze będzie stanowiło oszustwo z art. 286 § 1 k.k. Por. P. Zakrzewski, *Komentarz do art. 278 k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, tezy 22-24.

²⁷ Pośrednią koncepcję przyjęli tutaj Mariusz Czapliński oraz Joanna Klimczak, uznając, że kradzież karty bankomatowej zawsze będzie wyczerpywała znamiona kradzieży z (dawnego) art. 278 § 5 k.k., podczas gdy kradzież pozostałych kart będzie uzależniona od wartości przedmiotu zaboru, a zatem dopuszczając ich przepoławienie. Por. M. Czapliński, J. Klimczak, *Efektywność karania za przestępstwo przepoławione na przykładzie kradzieży*, Warszawa 2017, s. 25-26. Inaczej uważa Beata Chojnacka-Kucharska, zdaniem której wyłączenie karty bankomatowej z pojęcia rzeczy ruchomej powoduje, że kradzież takiej karty zawsze będzie przestępstwem, podczas gdy kradzież pozostałych kart płatniczych może stanowić wykroczenie. B. Chojnacka-Kucharska, *op. cit.*, s. 21.

§ 1 k.k., czy tym bardziej jako oszustwo z art. 286 § 1 k.k., stoi w systemowej sprzeczności z art. 294 § 1 k.k., który w praktyce wprowadza próg zastrzegający odpowiedzialność karną w stosunku do mienia znacznej wartości, czyli o wartości przekraczającej 200.000 zł (art. 115 § 5 k.k.)²⁸.

KRADZIEŻ SZCZEGÓLNIE ZUCHWAŁA

Kolejnym analizowanym typem czynu zabronionego przeciwko mieniu jest tzw. kradzież zuchwała, która została wprowadzona, a właściwie przywrócona, do polskiego systemu prawa karnego, w drodze tzw. Tarczy 4.0.²⁹, opublikowanej 24.06.2020 r. Nowelizacja objęła nie tylko przepisy kodeksu karnego, lecz także kodeksu wykroczeń. Zmianie uległ art. 130 § 2 k.w., w praktyce umieszczając poza systemem prawa wykroczeń nowy typ czynu zabronionego³⁰. Oznaczało to wprowadzenie nowego typu przestępstwa, zarówno do części ogólnej³¹, jak i szczególnej k.k.³², które ukształtowało się ostatecznie wskutek nowelizacji k.k. z 2023 r.

W uzasadnieniu do pierwotnego projektu ustawy³³, która została następnie zakwestionowana przez TK, a jej założenia dotyczące tzw. kradzieży zuchwałej zostały wprowadzone niejako „tylnymi drzwiami” w ramach tzw. Tarczy 4.0., można przeczytać, że: „Sam już sposób działania sprawcy, zuchwały i nastawiony na naruszenie nietykalności osoby, nierzadko profesjonalnie zaplanowany, a zawsze wyjątkowo perfidny, powinien uzasadniać traktowanie tego czynu jako przestępstwa niezależnie od wartości jego przedmiotu. [...] Obecnie obowiązująca regulacja, przewidująca odpowiedzialność karną za takie czyny jak za zwykłą kradzież, z uwzględnieniem możliwości przyjęcia odpowiedzialności za wykroczenie, w zależności od wartości przedmiotu czynu, nie odpowiada bowiem społecznemu stopniowi szkodliwości takich zachowań oraz nie

²⁸ Podobnie w art. 294 § 3 k.k. wprowadzony został kolejny „próg” w stosunku do mienia o wartości większej niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości (art. 115 § 6 k.k.), a więc 5 mln zł, a w art. 294 § 4 k.k. następny „próg” – w stosunku do mienia o wartości większej niż dziesięciokrotność tej kwoty, a więc 10 mln zł. Warto także zauważyć, że w przypadku takich kwalifikacji mamy już do czynienia ze zbrodniami, gdyż za czyn z art. 294 § 3 k.k. grozi kara pozbawienia wolności od 3 do 20 lat, a za czyn z art. 294 § 4 k.k. – od 5 do 25 lat.

²⁹ Ustawa z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. poz. 1086).

³⁰ Art. 130 § 2 k.w.: „Przepisu art. 119 [k.w.] nie stosuje się, jeżeli sprawca popełnia kradzież w sposób szczególnie zuchwały lub z włamaniem”.

³¹ Art. 115 § 9a k.k.: „Kradzieżą szczególnie zuchwałą jest: 1) kradzież, której sprawca swoim zachowaniem wykazuje postawę lekceważącą lub wyzywającą wobec posiadacza rzeczy ruchomej lub innych osób lub używa przemocy innego rodzaju niż przemoc wobec osoby w celu zawładnięcia tą rzeczą; 2) kradzież rzeczy ruchomej znajdującej się bezpośrednio na osobie lub w noszonym przez nią ubraniu albo przenoszonej lub przemieszczanej przez tę osobę w warunkach bezpośredniego kontaktu lub znajdującej się w przedmiotach przenoszonych lub przemieszczanych w takich warunkach”. Na marginesie słusznie podnosi się, że wprowadzenie do słowniczka definicji ustawowej, która ma zastosowanie tylko do jednego typu czynu zabronionego, nie ma uzasadnienia. Por. M. Mozgawa, *Komentarz do art. 278a k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2021, teza 4.

³² Art. 278 § 3a k.k.: „Kto dopuszcza się kradzieży szczególnie zuchwałej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

³³ Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (ustawa nie została opublikowana, albowiem TK, przed jej podpisaniem przez Prezydenta RP, orzekł o jej niekonstytucyjności).

Zagadnienie przepoławienia wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu

pełni w dostatecznym stopniu funkcji ogólnoprewencyjnej, odstraszałającej potencjalnych sprawców od podejmowania takich czynów”³⁴.

Ustawodawca, wprowadzając ponownie do polskiego porządku prawnego przestępstwo kradzieży szczególnie zuchwałej, nie przewidział żadnych uprzywilejowanych jego odmian. Przestępstwo to zostało także pominięte w katalogu czynów zabronionych, kwalifikowanych jako wypadki mniejszej wagi, co pozostaje niespójne wobec innych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu³⁵. Poprzez wprowadzenie do systemu prawa karnego konstrukcji umożliwiającej kwalifikowanie jako przestępstwa zaboru rzeczy o wartości poniżej progu kontrawencjonalizacji, ustawodawca miał na celu niewątpliwie zwiększenie jego represyjności³⁶.

W odniesieniu do tematu tzw. przepoławienia, tego rodzaju nowelizacja przepisów ma doniosłe znaczenie. O kwalifikacji prawnej czynu zabronionego, w przypadku tzw. kradzieży zuchwałej, decyduje bowiem nie wartość skradzionej rzeczy, lecz sposób postępowania sprawcy. Ponieważ definicja zawarta w słowniku wyrażen ustawowych zawiera elementy wysoce nieostre i ocenne, może to prowadzić do nadmiernego luzu decyzyjnego w orzecznictwie poszczególnych sądów³⁷. Należy zgodzić się także z Moniką Całkiewicz, która stoi na stanowisku, że adresat normy karnej znajduje się w sytuacji braku pewności prawnej, bowiem wprowadzie może on zrozumieć, czym jest tzw. kradzież zwykła z art. 278 § 1 k.k., jednak to, czy będzie ona szczególnie zuchwałą, dowie się *de facto* z wykładni operatywnej dokonywanej przez sąd niejako *ex post*, który w dużym stopniu będzie się kierował kryteriami pozaprawnymi, w tym m.in. etycznymi czy obyczajowymi³⁸.

Dla przykładu Sąd Rejonowy w Kętrzynie uznał, że kradieżą szczególnie zuchwałą było wyrwanie z ręki pokrzywdzonej 700 zł³⁹. Z kolei Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim przypisał to przestępstwo sprawcy, który dokonał kradzieży pięciu sztuk opakowań papierosów oraz dwóch butelek whisky

³⁴ Sejm VIII Kadencji, *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, druk sejmowy nr 3451, s. 45-46.

³⁵ W związku z powyższym Klaudia Buratowska słusznie zwraca uwagę, że dla sprawcy korzystniejszym rozwiązaniem będzie choćby symboliczne naruszenie nietykalności cielesnej ofiary, aby odpowiadać za przestępstwo rozboju w ramach uprzywilejowanego typu czynu zabronionego (art. 280 § 1 w zw. z art. 283 k.k.) niż za tzw. kradzież zuchwałą z art. 278a § 3a k.k. Por. K. Buratowska, *Kradzież szczególnie zuchwała – czyli nowy kwalifikowany typ przestępstwa kradzieży w obowiązującym kodeksie karnym*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2021, r. 21, z. 2, s. 124.

³⁶ M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Komentarz do art. 278(a) k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 3, *Komentarz do art. 278-363 k.k.*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2022.

³⁷ Znamiona nowego typu kwalifikowanego kradzieży, posiłkując się różnego rodzaju wykładniami, próbował zdekodować Jan Kluza, ostatecznie stając na stanowisku, że jest to niemożliwe, a wprowadzenie tzw. kradzieży zuchwałej do kodeksu karnego należy ocenić negatywnie. Por. J. Kluza, *Kradzież szczególnie zuchwała (art. 278a § 1 k.k.)*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2020, t. 58, nr 4019, s. 49-59.

³⁸ M. Całkiewicz, *Szczególna zuchwałość wczoraj i dziś*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 11, teza 2.

³⁹ Spotkało się to z karą w postaci 6 miesięcy pozbawienia wolności, jednak należy mieć na względzie, że sprawca popełnił to przestępstwo znajdując się w stanie ograniczonej poczytalności (art. 31 § 2 k.k.), zob. wyrok SR w Kętrzynie z 09.02.2023 r., II K 564/22, LEX nr 3503867.

o łącznej pojemności 2 litrów o wartości 229,05 zł⁴⁰. Sąd Rejonowy w Toruniu przypisał kradzież szczególnie zuchwałą oskarżonemu, który kilkakrotnie zabrał towar z półek sklepowych i nie chowając go w żaden sposób, ani nie próbując maskować swojego zachowania wobec personelu czy klientów sklepu, wychodził z towarem⁴¹.

Jeszcze na gruncie poprzedniego k.k. z 1969 r.⁴², gdzie w art. 208 pojawiła się wówczas kradzież szczególnie zuchwałą, SN, do którego nierzadko odnosi się współczesna judykatura, uznawał, że jest nią m.in. zabranie skradzionych przedmiotów z lady sklepowej w obecności właściciela i na oczach innych ludzi, co wskazuje na znaczną intensywność działania, wyzywającą postawę sprawcy i lekceważący stosunek do otoczenia⁴³. Kradzież połączona z wtargnięciem przemocą do cudzego mieszkania, naruszeniem miru domowego oraz jawnym zaborem rzeczy w obecności zaskoczonego i zastraszonego poszkodowanego także miała znamię szczególnej zuchwałości⁴⁴.

Przeniesienie wektora na sposób działania sprawcy, który, jak zostało to wyżej podniesione, ma charakter wyjątkowo ocenny, stanowi istotny problem, a zarazem, zwłaszcza w świetle podniesionej w artykule problematyki, stanowi pewnego rodzaju niekonsekwencję ustawodawcy. Można bowiem stwierdzić, że wartość skradzionej rzeczy, nawet wówczas, gdy nie będzie przekraczała ustawowego progu 800 zł, nie będzie mogła stanowić wykroczenia, jeśli zostanie dokonana w sposób szczególnie zuchwały⁴⁵. W tej sytuacji kradzież ta będzie stanowiła zawsze przestępstwo, nawet jeśli przedmiotem czynności wykonawczej byłby sklepowy batonik o wartości kilkudziesięciu groszy.

Z drugiej jednak strony, w przypadku kradzieży mienia o znacznej wartości, sprawca będzie podlegał karze od roku do 10 lat pozbawienia wolności i to niezależnie od tego, czy kradzież będzie miała charakter zwykły, czy szczególnie zuchwały. Warto bowiem zauważyć, że, podobnie

⁴⁰ Sąd w uzasadnieniu stwierdził, że skoro oskarżony używał przemocy celem dokonania kradzieży przedmiotowych rzeczy, wprost „wyrywając” je siłą od sprzedającej osoby, to nie może budzić wątpliwości taka kwalifikacja prawna czynu. Należy jednak zauważyć, że tego rodzaju znamiona bliskie już były rozbojowi z art. 280 § 1 k.k., co jest kolejnym argumentem na rzecz ocenności zakwalifikowania czynu zabronionego jako kradzieży zuchwałej. Za ten czyn wymierzono mu karę 1 roku pozbawienia wolności, który jednak popełnił w warunkach recydywy podstawowej (art. 64 § 1 k.k.), zob. wyrok SR w Lwówku Śląskim z 03.11.2022 r., II K 466/22, LEX nr 3455536.

⁴¹ Wyrok SR w Toruniu z 11.09.2023 r., II K 726/23, LEX nr 3646105.

⁴² Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94, ze zm.).

⁴³ Wyrok SN z 08.09.1970 r., Rw 739/70, OSNKW 1970, nr 12, poz. 162.

⁴⁴ Wyrok SN z 22.05.1978 r., II KR 92/78, OSNKW 1978, nr 12, poz. 144. Należy także zauważyć, że ze względu na wyjątkowo lakoniczne brzmienie art. 208 k.k. z 1969 r. oraz związane z tym problemy interpretacyjne w wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie odpowiedzialności karnej za tzw. kradzież zuchwałą z 1980 r. pojawiły się bardzo podobne znamiona tego czynu zabronionego do tych, które znajdują się w art. 115 § 9a aktualnie obowiązującego k.k. Uchwała SN z 25.06.1980 r., VII KZP 48/78, OSNKW 1980, nr 8, poz. 65. Więcej na ten temat por. A. Kania-Chramęga, *W poszukiwaniu istoty „szczególnej zuchwałości” kradzieży – perspektywa historycznoprawna oraz jej współczesne implikacje*, „Studia Prawnicze KUL” 2023, t. 1, s. 25-31.

⁴⁵ Dla przykładu wysokiej ocenności tej kwalifikacji Tomasz Iwanek uważa, że zabór przedmiotów z półki sklepowej, dokonany skrycie i nie na oczach obsługi lub innych klientów, nie będzie samoistnie zachowaniem lekceważącym lub wyzywającym, nie będzie obejmować przemocy i nie będzie dotyczyć przedmiotów znajdujących się na osobie. Tego rodzaju wykładnia, jak słusznie podnosi autor, stanowiłaby rezultat zawężającej wykładni przepisów prawa. Należy jednak zauważyć, że zarówno organy postępowania przygotowawczego, jak i jurysdykcyjnego mogą tego rodzaju zachowanie zakwalifikować właśnie jako kradzież zuchwałą, co sprawia, że faktycznie adresat normy prawnej znajduje się w sytuacji niepewności, na co prawo karne nie powinno dozwalać. Por. T. Iwanek, *Kradzież szczególnie zuchwałą – perspektywa historyczna i uwagi de lege lata*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 1, teza 1.

Zagadnienie przepoławienia wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu

jak to było podkreślone w przypadku kradzieży z art. 278 § 1a k.k., ustawodawca wprowadził realny próg przepoławienia także dla kradzieży szczególnie zuchwałej odpowiednio na poziomie przekraczającym: 200.000 zł (art. 294 § 1 k.k.), 5 mln zł (art. 294 § 3 k.k.) oraz 10 mln zł (art. 294 § 4 k.k.). Wartości te należy relatywizować do wartości przedmiotu czynności wykonawczej i tego rodzaju rozwiązanie nie budzi wątpliwości⁴⁶.

OSZUSTWO

Zgodnie z art. 286 § 1 k.k. kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Należy zwrócić uwagę, że z jednej strony, przestępstwo to może być dokonane jedynie umyślnie i tylko z zamiarem bezpośrednim. Oszustwo jest przestępstwem kierunkowym, gdyż warunkiem odpowiedzialności jest działanie lub zaniechanie sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej⁴⁷. Z drugiej strony, dla bytu przestępstwa oszustwa jest obojętne, czy pokrzywdzony mógł lub powinien był sprawdzić prawdziwość twierdzeń sprawcy, nie jest nawet istotne, że pokrzywdzony mógł wykryć błąd przy dołożeniu znikomej nawet staranności; podobnie bezkrytyczność i łatwowierność pokrzywdzonego nie wyłącza karygodności wprowadzenia w błąd⁴⁸.

Warto podkreślić, iż także oszustwo w aktualnym stanie prawnym, przynajmniej w typie podstawowym, nie jest czynem przepoławionym, w związku z czym dla jego bytu teoretycznie nie ma znaczenia korzyść majątkowa, którą osiągnął sprawca swoim przestępczym działaniem. Przedmiotem oszukańczych działań może być mienie o każdej, nawet najniższej wartości⁴⁹. Niekiedy sądy utożsamiają korzyść majątkową dla sprawcy z wysokością szkody, którą poniósł poszkodowany. Jest to niewątpliwie wygodne uproszczenie, jednak nie do końca prawidłowe. Należy bowiem zgodzić się, że pojęcia te nie są tożsame, a szkoda powinna być oceniana w oparciu o kryteria obiektywne, do których bez wątplenia należy wartość rynkowa danej rzeczy⁵⁰. Jest to pewnego rodzaju punkt wyjścia, albowiem w ramach niekorzystnego rozporządzenia mieniem teoretycznie mieści się nie tylko uszczerbek w istniejącym majątku pokrzywdzonego (*damnum*

⁴⁶ Należy także podnieść, że nowelizacja k.k. z 2023 r. uchyliła art. 278a k.k., a kradzież zuchwała została przeniesiona do wyodrębnionego art. 278 § 3a k.k., co akurat z punktu widzenia systematyki kodeksowej także należy uznać za rozwiązanie trafne.

⁴⁷ Wyrok SA w Warszawie z 31.01.2024 r., VIII AKa 273/23, LEX nr 3693632.

⁴⁸ Wyrok SA w Warszawie z 21.03.2024 r., II AKa 412/21, LEX nr 3748094. Na marginesie należy zauważyć, że zabór rzeczy ruchomej przy użyciu kasy samoobsługowej nie powinien być kwalifikowany jako oszustwo, lecz jako tzw. kradzież zwykła z art. 278 § 1 k.k. Trafnie tutaj M. Małecki, *Kradzież przy użyciu kasy samoobsługowej w sklepie*, „Przegląd Sądowy” 2022, nr 10, s. 28-43. W zależności od okoliczności, w aktualnym stanie prawnym, mogłaby ona stanowić jednak przywołaną wcześniej kradzież szczególnie zuchwałą z art. 278 § 3a k.k.

⁴⁹ Wyrok SA w Szczecinie z 16.11.2023 r., II AKa 72/22, LEX nr 3738555.

⁵⁰ Wyrok SA w Białymstoku z 23.01.2020 r., II AKa 235/19, LEX nr 3270693.

emergens), lecz także umniejszenie przyszłych i potencjalnych zysków tej osoby (*lucrum cessans*)⁵¹. Tego rodzaju szeroka koncepcja ujmuje pojęcie szkody zatem w kategoriach cywilistycznych, co niewątpliwie ma przełożenie na trudności z jej odpowiednim oszacowaniem, jak również zastosowaniem właściwego środka kompensacyjnego.

Warto zauważyć, że art. 286 § 3 k.k. wprowadza wypadek mniejszej wagi, o którym decydują zarówno przedmiotowe, jak i podmiotowe znamiona czynu. Do tych pierwszych niewątpliwie należy zaliczyć rozmiar szkody wyrządzonej lub grożącej dobru chronionemu prawem⁵².

Dla przykładu, SO w Piotrkowie Trybunalskim, zmieniając wyrok sądu I instancji, zakwalifikował go jako wypadek mniejszej wagi i w miejsce kary 6 miesięcy pozbawienia wolności zawieszanej na okres próby 2 lat, wymierzył oskarżonemu karę 1 roku ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w miesiącu. Sąd odwoławczy zauważył, iż wartość szkody była niewielka (było to 470 zł), a przy tzw. czynach przepołowionych w grę wchodziłoby jedynie wykroczenie⁵³.

Mimo braku przepołowienia, art. 286 § 1 k.k. w typie podstawowym, w praktyce, podobnie jak w przypadku wcześniej omawianych typów czynów zabronionych, jest obostrzony „trójstopniowo” na podstawie art. 294 k.k. Należy zgodzić się, że typ kwalifikowany w tym przypadku należy relatywizować do wartości przedmiotu czynności wykonawczej jako wartości mienia, którym niekorzystnie rozporządzono, a nie do wyrządzonej tym czynem rzeczywistej szkody. W art. 294 § 1 k.k. (i analogicznie w art. 294 § 2 i 3 k.k.) nie ma bowiem w ogóle mowy o „szkodzie znacznej wartości” tak, jak to jest np. w wypadku przestępstwa określonego w art. 296 § 1 k.k., które odwołuje się właśnie do pojęcia „znacznej szkody majątkowej”, lecz występuje znamię „w stosunku do mienia znacznej wartości”⁵⁴. Tego rodzaju wykładnia niewątpliwie ma również charakter pragmatyczny, albowiem niejednokrotnie wartość szkody, zwłaszcza w ujęciu cywilnoprawnym, ma charakter ocenny, co stoi także w kontradycji z gwarancyjną funkcją prawa karnego, jak i zasadą określoności norm karnoprawnych.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona w artykule analiza wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu pozwoliła na pozytywną weryfikację postawionej we wstępie hipotezy badawczej. Należy bowiem uznać, że zróżnicowanie m.in. kradzieży zwykłej z art. 278 § 1 k.k. i art. 119 § 1 k.w. z większością innych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu w zakresie przepołowienia nie znajduje

⁵¹ M. Kulik, *Komentarz do art. 286 k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX 2024, teza 8.

⁵² Postanowienie SN z 26.07.2006 r., III KK 2/06, LEX nr 610545; wyrok SA w Warszawie z 08.12.2014 r., II AKa 425/14, LEX nr 1649112; wyrok SO w Siedlcach z 31.05.2022 r., II Ka 721/21, LEX nr 3357909.

⁵³ Wyrok SR w Bełchatowie z 24.02.2022 r., II K 784/21, LEX nr 3324613; wyrok SO w Piotrkowie Trybunalskim z 20.05.2022 r., IV Ka 288/22, LEX nr 3364743. Wobec powyższych rozważań warto także odnotować, że sąd I instancji orzekł obowiązek naprawienia szkody w kwocie 470 zł, a więc równej tej, jaką przelał pokrzywdzony oskarżonemu.

⁵⁴ Wyrok SN z 26.02.2019 r., IV KK 406/18, LEX nr 2631211; wyrok SA w Katowicach z 16.12.2021 r., II AKa 467/21, LEX nr 3490602.

Zagadnienie przepoławienia wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu

systemowego uzasadnienia. Wydaje się, że dyferencjacja ta nie jest zgodna także z konstytucyjną zasadą *nullum crimen sine lege certa*, albowiem, mając na względzie poczynione wcześniej rozważania, a także różnorakie interpretacje, choćby znamion czynów z art. 278 § 1a i art. 278 § 3a k.k. (odsyłającego w dodatku do art. 115 § 9a k.k.), ustawodawca w sposób nie do końca właściwy realizuje nakaz dostatecznej określoności czynu zabronionego⁵⁵.

Nadto tego rodzaju zróżnicowanie nie jest także zgodne z zasadą proporcjonalności sankcji karnej za dany czyn zabroniony, jednocześnie znacznie ograniczając luz decyzyjny sędziego. Mając na względzie powyższe, należałoby postulować, aby omówione powyżej szczególne typy czynów zabronionych przeciwko mieniu stały się bitypami podobnie jak w przypadku choćby tzw. kradzieży zwykłej. Inną kwestią pozostaje, czy akurat przepoławienie powinno następować w oparciu o kwotowe znamię wartości przedmiotu czynności wykonawczej, zwłaszcza mając na względzie stały proces deprecjacji pieniądza, który w ostatnich latach przybierał na sile.

BIBLIOGRAFIA

AKTY PRAWNE

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94, ze zm.).

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2025 r. poz. 734 ze zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 2025 r. poz. 383 ze zm.).

Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1247).

Ustawa z dnia 4 października 2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2077).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw.

Ustawa z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. poz. 1086).

Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2600).

ORZECZNICTWO

Wyrok TK z 09.06.2010 r., SK 52/08, OTK ZU 2010/A, nr 5, poz. 50.

Uchwała SN z 25.06.1980 r., VII KZP 48/78, OSNKW 1980, nr 8, poz. 65.

Wyrok SN z 08.09.1970 r., Rw 739/70, OSNKW 1970, nr 12, poz. 162.

Wyrok SN z 22.05.1978 r., II KR 92/78, OSNKW 1978, nr 12, poz. 144.

Wyrok SN z 22.03.2017 r., III KK 349/16, OSNKW 2017, nr 9, poz. 50.

Wyrok SN z 26.02.2019 r., IV KK 406/18, LEX nr 2631211.

Wyrok SN z 30.01.2020 r., V KK 55/19, LEX nr 3260261.

Wyrok SN z 16.12.2021 r., III KK 467/21, LEX nr 3537317.

Postanowienie SN z 25.02.2014 r., IV KK 42/14, LEX nr 2565412.

⁵⁵ Nakazu określoności nie spełnia przepis ustawy karnej wówczas, gdy adresat normy prawnokarnej nie jest w stanie zrekonstruować, jedynie na jego podstawie, zasadniczych znamion czynu zabronionego. Wyrok TK z 09.06.2010 r., SK 52/08, OTK ZU 2010/A, nr 5, poz. 50.

Postanowienie SN z 15.09.2016 r., II KK 129/16, OSNKW 2016, nr 11, poz. 78.
Wyrok SA we Wrocławiu z 28.12.2011 r., II AKa 385/11, OSAW 2012, nr 1, poz. 239.
Wyrok SA w Gdańsku z 27.11.2018 r., II AKa 307/18, LEX nr 2690748.
Wyrok SA w Białymstoku z 23.01.2020 r., II AKa 235/19, LEX nr 3270693.
Wyrok SA w Katowicach z 16.12.2021 r., II AKa 467/21, LEX nr 3490602.
Wyrok SA w Warszawie z 23.02.2022 r., II AKa 357/20, LEX nr 3348651.
Wyrok SO w Gliwicach z 25.04.2016 r., VI Ka 235/16, LEX nr 2077498.
Wyrok SO w Piotrkowie Trybunalskim z 20.05.2022 r., IV Ka 288/22, LEX nr 3364743.
Wyrok SR w Bełchatowie z 24.02.2022 r., II K 784/21, LEX nr 3324613.
Wyrok SR w Lwówku Śląskim z 03.11.2022 r., II K 466/22, LEX nr 3455536.
Wyrok SR w Kętrzynie z 09.02.2023 r., II K 564/22, LEX nr 3503867.
Wyrok SR w Toruniu z 11.09.2023 r., II K 726/23, LEX nr 3646105.
Wyrok SA w Szczecinie z 16.11.2023 r., II AKa 72/22, LEX nr 3738555.
Wyrok SA w Warszawie z 31.01.2024 r., VIII AKa 273/23, LEX nr 3693632.
Wyrok SA w Warszawie z 21.03.2024 r., II AKa 412/21, LEX nr 3748094.

LITERATURA

Buratowska K., *Kradzież szczególnie zuchwała – czyli nowy kwalifikowany typ przestępstwa kradzieży w obowiązującym kodeksie karnym*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2021, R. 21, t. 2.
Całkiewicz M., *Szczególna zuchwałość wczoraj i dziś*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 11.
Chojnacka-Kucharska B., *Kradzież karty bankomatowej. Glosa do wyroku SA z dnia 28 grudnia 2011 r., II AKa 385/11*, „Przegląd Sądowy” 2013, t. 9.
Czesnowicka A., *Transakcja nieautoryzowana z perspektywy prawnokarnej – kwalifikacja prawna dokonania tzw. płatności zbliżeniowej za pomocą cudzej karty płatniczej*, „Palestra” 2022, z. 7-8.
Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., *Komentarz do art. 278(a) k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 3, *Komentarz do art. 278-363 k.k.*, red. Wróbel W., Zoll A., Warszawa 2022.
Iwanek T., *Kradzież szczególnie zuchwała – perspektywa historyczna i uwagi de lege lata*, „Prokuratura i Prawo” 2021, nr 1.
Kania-Chramęga A., *W poszukiwaniu istoty „szczególnej zuchwałości” kradzieży – perspektywa historycznoprawna oraz jej współczesne implikacje*, „Studia Prawnicze KUL” 2023, t. 1.
Klimczak J., Czaplinski M., *Efektywność karania za przestępstwa przepoławione na przykładzie kradzieży*, Warszawa 2017.
Kluza J., *Kradzież szczególnie zuchwała (art. 278a § 1 k.k.)*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2020, t. 58, nr 4019.
Kukuła Z., *Dokonanie płatności skradzioną kartą bankomatową. Glosa do wyroku SN z dnia 22 marca 2017 r., III KK 349/16*, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 7-8.
Kulik M., *Komentarz do art. 286 k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. Mozgawa M., LEX 2024.
Lachowski J., Marek A., *Prawo karne. Zarys problematyki*, Warszawa 2021.
Małecki M., *Kradzież przy użyciu kasy samoobsługowej w sklepie*, „Przegląd Sądowy” 2022, nr 10.
Mozgawa M., *Komentarz do art. 278a k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. Mozgawa M., Warszawa 2021.
Sobiech J., *Problem kwotowej wartości przedmiotu czynności wykonawczej jako znamienia czynu zabronionego*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2024, z. 3.
Szajna A.P., *Kradzież tzw. plastikowego pieniądza – rozważania nad pojęciem karty płatniczej i jej kradzieżą*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2021, nr 2.

Zagadnienie przepołowienia wybranych typów czynów zabronionych przeciwko mieniu

Tyburcy T., *Kradzież karty uprawniającej do podjęcia z automatu bankowego (art. 278 § 5 k.k.) jako przykład kryminalizacji na przedpolu czynu zabronionego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2016, t. 41.

Zakrzewski P., *Komentarz do art. 278 k.k.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. Majewski J., Warszawa 2024.

INNE ŹRÓDŁA

Sejm VIII Kadencji, *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, druk sejmowy nr 3451.

The issue of halving of the selected types of criminal acts against property

SUMMARY

This article analyses selected types of criminal acts against property, i.e., theft of an electronic payment instrument, particularly audacious larceny and fraud, from the point of view of the legitimacy of not halving them on the basis of the value of the subject matter of an executory act – as is the case, for example, with so-called ordinary theft. The author takes the position that this kind of differentiation, both for systemic and constitutional reasons, does not find wider justification. In the context of the above considerations, recent amendments to the Criminal Code and the Petty Offence Code are also taken into account.

Key words: halving, property, theft, fraud